

OBSAH

I. ODDÍL

VÍRA CÍRKVE VE VTĚLENÍ

KAPITOLA PRVNÍ

Biblické prameny kristologického dogmatu

I. Starozákonní základy kristologie Nového zákona	9
II. Apoštolské kérygma a víra prvotní komunity	12
A. Kristologie sv. Pavla	12
1. První téma	12
2. Druhé téma	13
3. Třetí téma	14
B. Kristologie sv. Jana	14
1. Vtělení Logu v Ježíši Kristu a jeho preexistence	14
2. Člověk Ježíš je věčný Syn přítomný a činný v tomto světě	15
3. Ježíš Kristus uděluje věřícím božské synovství	15
C. Prvotní křesťanská vyznání	16
III. Co Ježíš řekl sám o sobě	17
A. Titul „Syn člověka“ a jeho vztah k Izaiášovu trpícímu Služebníku	17
B. Ježíšovo vědomí o synovství	18
C. Ježíšovo učení o sobě samém jako pramen kristologie církve	18

KAPITOLA DRUHÁ

Utváření kristologického dogmatu

I. Úsvit kristologické reflexe	19
II. Vývoj kristologie do nestoriánské krize	20
A. Kristologická linie LOGOS–SARX	20
1. Objevení schématu LOGOS-SARX	20
2. Tři formy kristologie LOGOS-SARX	21
B. Kristologická linie LOGOS–ANTHROPOS	22
III. Nestoriánská krize. Efez a Chalcedon	24
A. Dějiny	24
B. Srovnání kristologie Nestoria a Cyrila Alexandrijského	24
C. Efezské „dogma“	25
D. Od Efezu do Chalcedonu	26
IV. Formulace Chalcedonu	26
A. „Chalcedonské dogma“	26
B. Trvalá hodnota chalcedonské formulace	27
C. Neúplnost chalcedonské formulace a její otevřenost k pozdějšímu rozvinutí ..	27

V. Kristologický pluralismus a ortodoxie	28
A. Dvojí (a doplňující se) tendence v kristologii	28
B. Dvě série odchylek v kristologii	30
1. Omyly monistického typu	30
2. Omyly dualistického typu	31

II. ODDÍL

CO JE KRISTUS SÁM O SOBĚ

KAPITOLA PRVNÍ Hypostatická unie

I. Sjednocená jednota	35
A. Slovo–Bůh	35
B. Slovo–člověk	36
1. Základní vysvětlení	36
a) Sjednocení se neuskutečňuje „in natura“	36
b) Srovnání se spojením duše a těla	37
c) Sjednocení se uskutečňuje „in persona“	37
d) Přivlastnění přijaté lidské přirozenosti Slovem	38
e) Substanciální unie	40
2. Pokus o teologické rozpracování	40
a) Odvlastnění přijaté přirozenosti	40
b) Přivlastnění takto odvlastněné přirozenosti Slovem	46
C. Teologické užití pojmu vztahu a jeho realistický význam	61
1. Problém	62
a) Hlavní případy, kdy teologie musí použít pojmu vztahu	62
b) Obtíže	62
2. Realistický význam vysvětlení za pomoci vztahu	63
a) Pojem vztáznosti se týká absolutna	63
b) Uplatnění na vztah stvoření k Bohu	63
c) Uplatnění na vztah Boha ke stvoření	63
3. Z čeho vychází, že pojmy vztahující se na Boha jsou relativní pojmy?	64
II. Sjednocující jednota	65
A. Slovo sjednocující jednoty	65
1. Slovo jako princip hypostatické unie	65
a) Sdílení subsistence Slova lidské přirozenosti	65
b) Slovo jako termín hypostatické unie	66
c) Složení Osoby vtěleného Slova	67
2. Neměnnost Slova a vývoj Krista	71
a) Klasická pozice	72
b) Námítky	72
c) Návrat ke klasickému řešení	72
B. Úkon přijetí	73
1. Úkon vytvářející Ježíšovo lidství	73

2. Úkon přijetí ve vlastním smyslu	73
C. Jednota bytí v Kristu	74
1. Kristus je jediné „jsoucno“ (unum ens)	74
2. Kristus má jedno bytí (unicum esse)	74
a) Princip	74
b) Vysvětlení podle Kajetána	74
c) Krátká kritika tohoto vysvětlení	75
d) Substanciální bytí přijaté přirozenosti a osobní bytí Slova	75
1. Rozlišení „esse“	77
2. Jedinost nebo mnohost „esse“ v Kristu	78
D. Kristova preexistence	78
1. Ježíš Kristus byl dříve, než byl člověkem	78
2. Kristova preexistence chápána v maximalistickém smyslu	79
a) Výklad teorie	79
b) Kritické prověření „filosoficko-teologického“ vysvětlení	80
c) Kritické prověření biblických základů	81
3. Kristova preexistence chápána v minimalistickém smyslu	81
III. Kristologická terminologie	83
A. Sdílení přívlastků (atributů)	83
B. Konkrétní uplatnění pravidla o sdílení přívlastků	84
1. Označení jediného subjektu, ve kterém se uskutečňuje spojení dvou přirozeností	84
2. Přisouzení vlastností jedné či druhé přirozenosti tomuto jedinému subjektu	84
3. Výjimky	84
a) První výjimka	84
b) Druhá výjimka	84
c) Smysl dovětky „jakožto člověk“, „jakožto Bůh“	85
KAPITOLA DRUHÁ	
Ježíšovo lidství	
I. Atributy svatosti	88
A. Hypostatická unie a milost	88
1. Kristova svatost a milost	88
2. Subjekt milosti v Kristu	89
3. Milost unie	89
4. Stvořená milost v Kristově duši	90
5. Kristova svatost	91
B. Plnost milosti v Kristově duši	91
1. Milost bez omezení	92
a) Úplnost darů milosti	92
b) Nekonečná milost	95
2. Milost daná od začátku celá	95
a) Pozice sv. Tomáše	95
b) Námůvky	96
c) Pokus o řešení	97
C. Milost Hlavy	99
II. Poznání člověka Ježíše během jeho pozemského života	99
A. Ježíšovo přirozené poznání během jeho pozemského života	100
1. Existence přirozeného lidského poznání v člověku Ježíši	101
a) Opravdovost vtělení zavazuje, abychom u Ježíše uznali takové poznání	101

<i>b) Uznat takové poznání u Krista znamená připustit, že se tím ve svém lidství podrobil omezením</i>	102
2. Nevědomosti člověka Ježíše	103
<i>a) Svědectví evangelii</i>	103
<i>b) Teologická teze o vševědoucečnosti a tradice</i>	104
<i>c) Kristova nevědomost a důstojnost vtěleného Slova</i>	105
<i>d) Kristovy nevědomosti a požadavky vykupitelského poslání</i>	106
<i>e) Kristovy nevědomosti a jeho dokonalá nevinnost</i>	106
B. Ježíšovo lidské nadpřirozené poznání na zemi	107
1. Měl Ježíš už zde na zemi bezprostřední blažené patření božské esence?	107
<i>a) Důkazy z Písma a tradice</i>	107
<i>b) Teologické důvody</i>	108
2. Jak pochopit, že Kristus byl na zemi „simul viator et comprehensor“?	110
<i>a) Blažené patření nebylo poznáním, které určovalo každodenní chování</i>	111
<i>b) Bezprostřední patření a nevědomost</i>	112
<i>c) Spolupráce obou poznání</i>	113
C. Ježíšovo lidské vědomí	116
1. Lidské vědomí božského já v Ježíši	117
<i>a) Teorie „psychologického já“</i>	117
<i>b) Teorie, které kladou Ježíšovo lidské vědomí tam, kde se zakládá hypostatická unie</i>	117
<i>c) Galotova pozice</i>	118
<i>d) Cesta k řešení</i>	119
2. Vývoj lidského vědomí v Ježíšovi	121
<i>a) Léta Ježíšova nevědomí</i>	121
<i>b) Postupné uvědomování si poslání</i>	121
<i>c) Existence psychologického nevědomí</i>	122
III. Ponížení vtěleného Slova během jeho pozemského života	123
A. Tělesná zranitelnost, kterou byl Ježíš podroben utrpení a smrti	123
1. Slovo přijalo bolestný a pokořený stav člověka	123
2. Osoba Slova byla skutečně zasažena, ale nikoli znehodnocena, přijatým stavem pokoření	124
B. Ježíšova psychologická zranitelnost během jeho pozemského života	125
1. Realita utrpení v Ježíši Kristu	125
2. Realita pokušení	125
3. Ježíšova psychologická zranitelnost a blaženost jeho patření	126
C. Ježíšova duchovní zranitelnost a její nepřekročitelná omezení	127
1. Utrpení Ježíšova v jeho lidském duchu	127
2. Ježíšova neschopnost hřešit během jeho pozemského života	127
3. Úplné vyloučení „doutnajícího troudu hřichu“	128

KAPITOLA TŘETÍ

Ježíšovo lidské konání

1. Dvě Kristova konání a jejich sjednocení v hypostazi slova	129
A. Zadáání problému	129
1. Danosti víry	129
2. Lidská osoba, lidské konání a lidská přirozenost	130

a) <i>Vůle sjednocuje různé lidské úkony a vášně</i>	130
b) <i>Vůle a smyslová žádostivost</i>	131
c) <i>Přirozenost jako poslední „princip quo“ konání</i>	131
3. <i>Vůle a vědomí</i>	132
4. <i>Problém Ježíšova lidského konání</i>	132
B. Různá řešení	133
1. <i>Theandrické konání</i>	133
2. <i>Autonomie lidské vůle</i>	134
3. <i>Řešení sv. Tomáše</i>	135
C. Úplné podřízení lidské vůle božské vůli v Kristu	136
1. <i>Jediné řešení</i>	136
2. <i>Působení božské vůle na lidskou vůli</i>	138
a) <i>Účinné působení: milost pomáhající</i>	138
b) <i>Působení předmětem: Ježíšova poslušnost</i>	139
3. <i>Vážná námitka: Byl člověk Ježíš sám sobě pánem?</i>	140
a) <i>Námitka</i>	140
b) <i>První odpověď</i>	140
1) <i>Z hlediska poslušnosti</i>	140
2) <i>Z hlediska působení milosti</i>	141
c) <i>Druhá odpověď (jdoucí ke kořenům)</i>	142
<i>Závěr</i>	143
4. <i>Kristovo lidské chtění a jeho lidská aktivita</i>	143
a) <i>Problém</i>	143
b) <i>Postoj sv. Tomáše</i>	144
c) <i>Kritické reflexe</i>	144
II. Ježíšovo lidství jako nástroj jeho božství	145
A. <i>Vymezení problému</i>	145
B. <i>Obecně o nástrojové přičinnosti</i>	145
1. <i>První rozlišení: pasivní a aktivní nástroj</i>	146
2. <i>Druhé rozlišení: různé způsoby, jimiž se uplatňuje působení hlavní příčiny</i>	146
C. <i>Uplatnění na vztah Ježíšovy lidské vůle k jeho božské vůli</i>	147
D. <i>Čeho se dostává Ježíšovu lidskému konání od božského působení</i>	147
E. <i>Nástrojová kauzalita Kristova lidství v dílech milosti a zázracích</i>	147
III. Záslužná hodnota Kristových lidských skutků na zemi	148
A. <i>Vymezení problému</i>	148
1. <i>Připomenutí pojmů vztahujících se k zásluze</i>	148
2. <i>Obtížné hledání podmínek záslušného skutku u Ježíše na zemi</i>	150
B. <i>Prozkoumání námitky postavené na <i>facultas merendi</i></i>	150
1. <i>Odpověď sv. Tomáše</i>	150
2. <i>Kristova láska, „když byl poutníkem“</i>	151
3. <i>„Participovaná láska“</i>	151
C. <i>Prozkoumání námitky postavené na <i>status merendi</i></i>	151
D. <i>Co Kristus zasloužil</i>	151
1. <i>Tělesné oslavení</i>	151
2. <i>Proč si Kristus musel zasloužit své tělesné oslavení</i>	152
a) <i>Je důstojnější, když to, co se může zásluhou získat, se jí také získá</i>	152
b) <i>Zásluha pro druhé předpokládá zásluhu pro sebe</i>	153

3. Jak mohl Kristus zasloužit spásu pro lidi	153
a) <i>Zahrnutí všech lidí do Krista</i>	153
b) <i>Kristova zásluha vzhledem k milosti, které se dostává každé lidské osobě</i>	154
c) <i>Zásluha Kristova a zásluha křesťanů</i>	154

III. ODDÍL

KRISTŮV PRVNÍ PŘÍCHOD

ÚVOD

Pojem spásy	157

KAPITOLA PRVNÍ

Vtělení v Božím plánu

I. Význam vtělení ve vztahu k Bohu	159
A. První důvod vtělení	159
B. Svoboda vtělení	160
1. Veškeré sdílení božského dobra je svobodné	160
2. Vznesené dobro vtělení nic nepřidává Boží dobrotě a velikosti	161
3. Vtělení skutečně Boha oslavuje	162
II. Význam vtělení ve vztahu k člověku	163
A. Zdá se, že vtělení člověku nic nepřináší	163
B. Kristus je dokonalé uskutečnění lidského bytí	163
C. Kristus je pro všechny lidi vzorem	164
D. Vysvobození z hříchu	165
III. Význam vtělení ve vztahu ke Kristu samotnému	165
A. Prvorozený ze všech tvorů a hlava celého stvoření	165
B. Vtělení a hřích	166
1. Nauka otců	166
2. Teologický problém motivu vtělení	168
3. Různé názory	168
a) <i>Kristův příchod nezávislý na hříchu</i>	168
b) <i>Pozice „tomistů“</i>	169
c) <i>Pozice sv. Tomáše</i>	169
4. Výkupné vtělení a Kristovo prvenství	170
C. Kosmický Kristus podle Teilharda de Chardina	171
D. Zaměření všech věcí ke Kristu	171
IV. Rekapitulace všeho v Kristu	172
A. Zahrnutí všech lidí do Krista podle přirozenosti	172
1. Diskuse o vysvětlení za pomoci ontologického zahrnutí	172
2. Hledání východiska v dynamickém zahrnutí	173
B. Zahrnutí všech lidí do Kristovy milosti	174
1. V Kristu jsou všichni lidé milováni	174

2. Všichni lidé jsou milováni skrze Krista	175
3. Veškerá milost pochází od Krista	176
Závěr	176

KAPITOLA DRUHÁ Kristův vstup do lidských dějin

I. Božské mateřství	177
A. Konstitutivní formální prvek božského mateřství	178
1. Mariina spoluúčast na vtělení	178
a) <i>Formování Kristova lidství . . . . .</i>	178
b) <i>Úloha Marie při formování Kristova lidství . . . . .</i>	178
2. Vztah božského mateřství	179
a) <i>Božské mateřství je jedinečným vztahem Marie ke Slovu . . . . .</i>	179
b) <i>Přijaté mateřství . . . . .</i>	180
c) <i>Božské mateřství a hypostatický řád . . . . .</i>	181
B. Milost Matky Boží	181
1. Samotná milost božského mateřství	181
a) <i>Božské mateřství je samo o sobě zvláštní milostí . . . . .</i>	181
b) <i>Božské mateřství předpokládá milosti svatosti . . . . .</i>	182
c) <i>Božské mateřství je větší milost než dary svatosti . . . . .</i>	183
2. Milosti svatosti v Mariině pozemském životě	184
a) <i>Mariina víra . . . . .</i>	184
b) <i>Mariina láska . . . . .</i>	185
c) <i>Charismata . . . . .</i>	185
II. Svatost bohorodičky	185
A. Panenství Bohorodičky	186
1. Víra církve v Mariino trvalé panenství	186
2. Panenské početí Ježíše	186
a) <i>Panenské početí je na prvním místě výsadou Krista . . . . .</i>	186
b) <i>Panenství jako Mariina osobní kvalita . . . . .</i>	189
c) <i>Tajemství a zázrak v panenském mateřství . . . . .</i>	191
3. Panenství a svatost Matky Boží	191
a) <i>Křesťanský smysl panenství . . . . .</i>	191
b) <i>Panenství je součástí dokonalosti božského mateřství . . . . .</i>	193
B. Plnost milosti v Marii	194
1. Výsada neposkvrněného početí	194
a) <i>Lidová víra a teologické překážky, na něž narážela . . . . .</i>	194
b) <i>Teologické těžkosti vyostávající z výsady . . . . .</i>	195
c) <i>Cesta k řešení a definice . . . . .</i>	196
d) <i>První vykoupená . . . . .</i>	196
e) <i>Význam výsady . . . . .</i>	199
2. Uchránění od všech hříchů	199
a) <i>Milost neposkvrněného početí a milost uchránění od všech hříchů . . . . .</i>	200
b) <i>Jak pochopit milost uchránění před hříchem . . . . .</i>	200
c) <i>Vynětí ze žádostivosti . . . . .</i>	200
3. Mariina účast na pozemských trestech lidstva	201
a) <i>Neposkvrněné početí není obnovením stavu prvotní spravedlnosti v Marii . . . . .</i>	202

b) <i>Maria trpěla bolestným stavem lidstva</i>	202
c) <i>Poznala Maria smrt?</i>	202
4. Růst milosti v Marii	202

KAPITOLA TŘETÍ

Spása lidí Kristovou krví

I. Nepřijatelné teologické výklady	204
A. Výklad za pomoci ďábových práv	204
B. Výklad za pomoci Božích nezadatelných práv	204
Anselmovská kritika teorie ďábových práv	204
2. Hřích uvažovaný jako zcizení něčeho Božího: zcizení jeho „cti“	205
3. Ani Bůh nemůže odpustit hřích bez této náhrady	205
4. Jedině Kristus může přinést zadostiučinění, když dá svůj život	205
5. Kritický rozbor anselmovského výkladu	206
a) <i>Nijak to neumenšuje Boží svobodu odpustit</i>	206
b) <i>Nezdůvodňuje se tím právní pojetí hříchu</i>	206
c) <i>Nezdůvodňuje se tím právní pojetí zadostiučinění</i>	206
C. Výklad za pomoci zástupného trestu	206
D. Minimalizující výklady	208
E. Závěr	209
II. Teologický výklad vykopení za pomoci pojmu „zástupné zadostiučinění“	209
A. Zavedení pojmu „zástupného zadostiučinění“ do teologie vykopení	209
B. Analýza pojmu zadostiučinění	210
1. Teologický pojem hříchu jako urážky Boha	210
a) <i>Složky hříchu</i>	210
b) <i>Tři aspekty hříchu</i>	211
2. Náprava hříchu	213
a) <i>Bůh nemůže přijmout narušení řádu hříchem</i>	213
b) <i>Náhrada za hřích</i>	213
c) <i>Zadostiučinění</i>	214
d) <i>Začarovaný kruh zadostiučinění</i>	215
1. <i>Nekonečnost požadovaného zadostiučinění</i>	215
2. <i>Nutnost milosti k zadostiučinění</i>	215
3. <i>Pouze Bohočlověk může zadostiučinit</i>	215
C. Jak Kristovo utrpení a smrt vysvobodily člověka z hříchu	216
1. Satisfakční hodnota Kristova utrpení a jeho smrti	216
a) <i>Kristova kající láska</i>	216
b) <i>Kristovo utrpení a jeho smrt</i>	217
2. Jakým způsobem jsou všichni lidé zapojeni do Kristova díla zadostiučinění	218
a) <i>Zahrnutí všech lidí do Krista</i>	218
b) <i>Otázky</i>	219
c) <i>Objektivní a subjektivní vykopení</i>	220
3. Boží milosrdenství a spravedlnost v takto pojatém vykopení	220
D. Souvislost všech ostatních aspektů Kristova utrpení se zadostiučiněním	221
III. Nutnost a svoboda v Kristově utrpení	222
A. Kristus trpěl a zemřel, protože to chtěl, a tak, jak chtěl	222

B. Kristus se vydal na smrt z poslušnosti	222
C. Otec tedy chtěl, aby jeho Syn trpěl a zemřel	222
D. Ti, kdo zabili Krista, to učinili svobodně	223
Závěr	223
IV. Spasitelná hodnota Kristova vzkříšení	223
A. Kristovo vzkříšení je Otcova odpověď na Synovu obětující se lásku	223
B. Kristovo vzkříšení a spása lidí	224
1. Kristovo vzkříšení je projevem završené spásy	224
2. Kristovo a naše vzkříšení	224
a) <i>Eschatologický charakter Kristova vzkříšení .....</i>	<i>224</i>
b) <i>Kristovo vzkříšení – princip a příčina našeho vzkříšení .....</i>	<i>225</i>
c) <i>Kristovo vzkříšení – princip a příčina milosti udělené lidem .....</i>	<i>225</i>
Závěr	225

KAPITOLA ČTVRTÁ

Velekněz Nové smlouvy

I. Vztah vtěleného slova k Otcí	226
A. Ježíšova podřízenost Otcí	226
1. Kristus je jako člověk menší než Otec	227
a) <i>Podřízenost člověka Ježíše Bohu .....</i>	<i>227</i>
b) <i>Podřízenost Slova jakožto člověka sobě samému jakožto Bohu .....</i>	<i>228</i>
c) <i>Zvláštní podřízenost vtěleného Slova Osobě Otce .....</i>	<i>228</i>
2. Kristova modlitba	228
a) <i>Modlitba a soulad stvořené vůle s božským chtěním .....</i>	<i>229</i>
b) <i>Oblast neznámých budoucích věcí, kterou předpokládá Kristova modlitba během jeho pozemského života .....</i>	<i>229</i>
c) <i>Překážka, kterou může klást Kristově modlitbě svoboda těch, za které se Kristus modlí .....</i>	<i>230</i>
d) <i>Touha a naděje, které oživovaly Ježíšovu modlitbu po dobu jeho pozemského života .....</i>	<i>231</i>
B. „Můj Otec a váš Otec“	232
1. Vyloučení adoptivního synovství u Krista	232
2. Adoptivní synovství křesťanů	233
II. Kristovo kněžství	234
1. Kněz podle řádu Melchizedechova	234
a) <i>Kristus je kněz .....</i>	<i>234</i>
b) <i>Kristus je jediným knězem Nové smlouvy .....</i>	<i>235</i>
2. Konstitutivní formální prvek Kristova kněžství	236
3. Kněz a oběť	236
III. Přidružení Marie ke Kristově oběti	237
A. Téma nové Evy	237
B. Maria je Ježíšovou společnicí od vtělení	238
C. Mariino přidružení ke Kristu v samotném vykoupení	239
D. Mariiny zásluhy a vykoupení lidí	241
IV. Završení Kristova kněžství ve slávě	241

KAPITOLA ČTVRTÁ

Prostředník

I. Vtělené slovo jako prostředník	243
A. „Služba smíření“	243
B. Spojení tvora se Stvořitelem	243
C. Člověk Ježíš je prostředník z důvodu hypostatické unie	244
II. Prostřednické funkce vtěleného slova	245
A. Funkce smířitele	245
B. Funkce zjevitele	245
C. Funkce kněze	246
III. Druhotné mediace	246
A. Pojem podřízeného prostřednictví	247
B. Různé podřízené mediace	247
1. Základní mediace	247
2. Mediace církve	248
3. Mariina mediace	249

IV. ODDÍL

KRISTŮV NÁVRAT VE SLÁVĚ

KAPITOLA PRVNÍ

Kristův návrat

I. Eschatologie v Novém zákoně	253
II. Eschatologie a dějiny spásy	255
A. Historicitá spásy	255
B. Historicitá Krista	255
C. „Čas církve“	257
D. Autentická historicitá církve a prozřetelnost	257
E. Poslední události („eschata“)	259
1. Parusie	259
2. Vzkříšení mrtvých	260
3. Soud	261
4. „Vykoupení vesmíru“	263
5. Konec světa	263
6. Spása v dějinách	264
III. Eschatologie a dějiny světa	264
A. Dějiny světa nejsou totožné s dějinami spásy	264
B. Dějiny světa směřují ze své povahy k imanentnímu a nedeterminovanému cíli	266
C. Dějiny světa jsou s dějinami spásy často v konfliktu	267
1. Opozice dějin světa vůči dějinám spásy	267

2. Opozice dějin spásy vůči dějinám světa	268
D. Skloubení dějin světa s dějinami spásy	269
1. Podřízenost cíle dějin světa cíli dějin spásy	269
2. V čem spočívá toto podřízení	269
3. Křesťan a dějiny	270
IV. Eschatologie a křesťanská existence	271
A. Eschatologický rozměr křesťanské existence	271
B. Časný rozměr křesťanské existence	272
C. Eschatologická naděje a pozemská očekávání	273
D. Eschatologické svědectví řeholního života	274

KAPITOLA DRUHÁ

Od konečné eschatologie k eschatologii prostřední

I. Vzkříšení předpokládá přežití duše	275
II. Všeobecná a pro všechny společná parusie předpokládá trvajících prostřední stav	277
III. Nesmrtelnost duše může být pojata v dokonalém souladu s biblickou antropologií	279
IV. Nesmrtelnost duše	280
A. Skutečnost pozemské smrti a nesmrtelnost duše	280
B. Nesmrtelnost duše a smysl vzkříšení	281
V. Trvání prostředního stavu a pozemský čas	282
VI. Závěr	282

KAPITOLA TŘETÍ

Poslední cíle z hlediska individuálního určení

I. Smrt uvažovaná ve vztahu k uskutečnění křesťanského povolání	283
A. Křesťanský smysl smrti	283
1. Smrt je destrukcí lidské osoby	283
2. Smrt jako následek hříchu	284
3. Smrt jako prostředek vykoupení	285
4. Smrt křesťana jako konečné spodobení křesťana s Kristem v jeho pozemském životě	286
B. „Úkon umírání“ v předivu úkonů, které konstituují pozemský život	286
1. Kontinuita nad-pozemského života ve vztahu k pozemskému životu	286
a) <i>Trvalost osoby</i>	286
b) <i>Eschatologický význam svátostí</i>	286
c) <i>Láska nikdy nepřestane (1 Kor 13, 8)</i>	287
2. Konečná volba	287
a) <i>Otázky</i>	287
b) <i>Neprůkazná a pochybná řešení</i>	287
c) <i>Odpověď na položenou otázku</i>	288
II. Osobní soud	289
A. Soud nad skutky vykonanými na zemi	290

B. Vztah „osobního soudu“ ke „všeobecnému soudu“	290
III. Definitivní vstup do království	291
A. Život s Kristem po smrti	291
B. Účast na stavu vzkříšeného Krista	292
C. Blažené patření	292
D. Blažené patření a vzkříšení těl	293
IV. Mezi smrtí spravedlivého a jeho vstupem do království: očištec	294
A. Základy nauky o očištku v Písmu a v tradici	294
B. Teologická reflexe nad učením o očištku	294
1. Teologické aporie, které (ve víře) řeší nauka o očištku	294
a) <i>Kontinuita údělu lidské osoby a duchovní nepřipravenost duše na smrt</i>	295
b) <i>Kontinuita údělu lidské osoby a morální nepřipravenost duše na smrt</i>	295
2. Problém posmrtné náhrady už odpuštěných hříchů	296
a) <i>Dostatečné a nedokonale obrácení</i>	296
b) Nemožnost zadostiučinit po smrti	297
c) <i>Očištkové tresty</i>	297
V. Vyloučení z království neboli „druhá smrt“	298
A. Co je zjeveno o pekle	299
1. Peklo je především vyloučení z Kristova království	299
2. Tresty v pekle	299
3. Definitivnost zavržení	300
B. Teologická reflexe nad dogmatem o zavržení	300
1. Konkrétní možnost zavržení	300
2. Důvod pro trvalost zavržení	301
3. Je možné doufat, že nikdo není zavržený?	302
Závěr	302
Závěr druhé části	304
Použité zkratky	305
Vydavatelská poznámka	307